
SIGILLVM · COLLEGII · COLVMBIAE · NOVI · EBORACI
IN LVMINE TVO VIDEBIMVS LVMEN

(9)

Abraham ben Josiah, of Jerusalem,
Emunah 'omen

בעזרת ובישועת אלהי אמן" אחל ס' אמונה אמן"

אתם בני מקרא ושבטי יה // תקחו לספר זה כליל יופי //
באמת דברין צודקים למאד // ישרו אמרין הם בלי דופי //
ראיות אמתיות וצודקות // יש בו לקראות בגרונם פי //
הוא כי באיפתו אכל כמו // מן הוא מעט למאד בקצור פי //
מרוב אשר ובה מבונן הוא // חבר לספר זה ימי חרפי //

בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ידעת. צדקתך לא כסיתי בתוך לבי אמונתך ותשועתך אמרתי לא כחדתי חסדך ואמתך בקהל רב. סעפים שנאתי ותורתך אהבתי. סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי. טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי. דרך אמונה בחרתי משפטיך שויתי:

אמר אברהם בן ישעיהו ירושלמי ז"ל יש לדעת כי מחוייב כל בעל דת לחקור דתו ואמונתו לדעת אם היא אמתית אן אינה אמתית מפני כי באמונה יובא האדם לחיות בעולם ה' ולהבקר בהיכלו ולראות יה בארץ החיים ככתוב וצדיק באמונתו יחיה. וידוע כי אין האמונה בדברים השקריים מביאה האדם לראות יה בארץ החיים. מפני כי אלו החיים הם חיים נצחיים ואמתיים ומהשקר אין יתולד אמת כי האמת הוא הדבר הנמצא חוץ לשכל כמו שהוא בשכל כפי מה שאמר החכם ז"ל שמואל אבן תבון ז"ל. והשקר הוא מה שאין לו מציאות חוץ לשכל אכ' הוא הערך ר"ל דבר נערך ומן הנמנע הוא שיתולד מן בהערך קיום אכ' מן הנמנע הוא שיובא האדם באמונה

השקרית

הקדמה

השקידות לשלול החיים האמתיים · ועל מחוייב האדם לחקור בענין
שבלו לדעת איזה הדרך ישכון אור ואיזה הוא האמתי שילך
בו · ולכן השתדלתי רבות לחקור כפי קוצר שכלי ודעתי בענין
דתינו ואמונתינו לדעת אם היא אמתית וצריך להחזיק בה או
החפך · ובעבור שכוונתי לחקור בענין דתינו ואמונתינו לדעת
אמתת האמונה על כן קראתי שם זה הספר "

אמונה אומן והנה ראוי לנו לחקור בזה ד' חקירות נבדלות —
הראשונה אם תורת משה רבינו ע"ה היא אמתית
ואלהית או אינה אמתית ואלהית · והשנית אם היא נצחית
או אינה נצחית · והשלישית אם דת הקראית היא האמת
או דת הרבנות היא האמת · והרביעית אם היא מותרת לישראל
לעסוק בלמוד חכמה אחרת חוץ מלמוד התורה או היא אסורה ·
וידוע לכל מבין ונבון כי אמתת הדבר לא יודע אלא באחת
מג' דרכים · הא' בהבאת המופת או הראיה לדבר לדבר המבו
המבוקש · והב' בבטול סותרו · והג' במיעוט ספקות · והנה
כל דבר שנתבאר אמתתו במופת ובראיה הוא חזק האמונת —
מהדבר שנתבאר אמתתו במיעוט ספקות · והדבר שנתבאר
אמתתו במיעוט ספקות הוא החלש מכלם · אך היוצא לנו מזה כי
כל דבר שנתבאר אמתתו עם כל הדרכים המבוארים יחד
ר"ל במופת ובראיה גם בבטול הסותר גם במיעוט ספקות
הוא החזק מכלם אין כמוהו ·· ודע כי השתדלתי לך את כל
אלה כדי שתדע תוקף אמתת חקירותנו אשר יעדנו לחקור
אותם בזה הספר אם יעזרני האל ·· והנה קודם שאכנס
במשפט החקירות נקדים הקדמה א' ונאמר · בהיות —
שחברתי זה הספר בבניים על קו התמר"א ירושלמי ובבלי —

וספרא

וחקירה ב׳ פרק א׳

הנזכר במקום הנזכר .. סוף דבר אלו השנויים מופתים —
נאמנים הם להיות תורתנו תורה אלהית ודע זה והבינהו -
היטב · וזהו בזה לאמתת החקירה הזאת ∴
ומעתה נשיב ידינו לדבר על החקירה השניה · ר״ל אם —
תורת משה נצחית או זמנית ..

פרק א׳ אחרי שכל העולם מאמינים לאמתתה הנה אם יכחישו
נצחיותה נאמר להם יתנו עדיהם ויצדקו · ואם
אין להם - עדים או שיש להם עדים ונודע לנו שהם עדים
זוממים הנה אין לנו אלא מה שהודו בראשונה ר״ל כי תורת
משה אמת · ואחר שהיא אמת היא נצחית כי מאמתתה —
יתחייב נצחיותה · וכבר ידוע שמן הנמנע הוא שיתנו עדיהם
ויצדקו · כי אחרי שהם עצמם סותרים את דבריהם איך יו׳
יוכלו להצדיקם שאין ספק שאם התורה אמתית יתחייב שתהיה
נצחית · כי כבר היא מעידה לעצמה שהיא נצחית · ואחר
שהיא אמתית יתחייב שתהיה אמתית בכל מה שהיא מעידה
לעצמה שהיא נצחית · הנה א״כ יצא לנו מזה שאחר
שהם מאמינים שהיא אמתית אם יאמרו שהיא איננה נצחית
יהיו דבריהם סותרים זה את זה · והמשל בזה אם יבוא
ויאמר לפני אנשים ויאמר זה הכתב נתן לי המלך וכתב
בו מה שצוה לעשות אתם ובניכם כל הימים ואותם —
האנשים קבלו דברו ואמנו בראותם בעיניהם ובשמעם —
באזניהם כי כן צוה לו המלך ונמשכה זאת האמונה להם
ולכל העולם. עד כמה זמן ואחר כמה בזמן בא איש אחר
מן העבדים ואמר אמת שהמלך נתן לו אבל זה הכתב ו
וכל דברי הכתב הזה אמתיים והן הן דברי המלך אך
מה שכתוב

חקירה ב' פרק א'

מה שכתוב כן כי אמרי הרבנים נצחיים הוא שקר · הנה
בלי ספק אין להאמין בדברי אותן האיש כי רבנין סתמי אהררי
א״כ רבנין בעולם ובשבטי החדש נמצאים · והבן זה המשל -
כי הוא נפלא · הנה א״כ אחרי שהם מאמינים לאמתת התורה
כל זמן שלא יביאו ראיה לדבריהם ר״ל למה שאומרים שהיא
נצחית אין לנו אלא מה שהורו כבר כי הפורש והמבדיל עליו
להביא הראיה · ויש לתמוה כי אחרי שהם מאמינים לאמתת
התורה איך יאמרו שהיא נצחית מפני כי יש לנו עדים נאמנים
וראיות נאמנות מן התורה שהיא נצחית כאשר נכתבם בסמוך ·
א״כ מן המחוייב הוא להאמין לנצחותה אחרי האמנת אמתתה ·
כי הוא דבר והפכו נראה זה · ואם יאמרו כי אלו המאמרים
המורים לנצחות אינם מפי הגבורה כי הכל מסכימים שהוא
נביא אמת ואם כתב דברים מעצמו בלי רצונו ית' הנה
לא יהיה נביא אמת חלילה · ואם יאמרו כי משה לא כתב
אלו הדברים אלא אחר בוא נביאיהם קמו חכמי ישראל
וכתבו אלו הדברים כדי שלא יאמינו לדתיהם הנה גם
בזה אמת לא ידברו כי הרבנים עצמם מודים שהם דברי
משה · ועוד כי יש קבלה ביד כל ישראל כי התורה אשר
בידינו היום היא התורה אשר נתנה למשה לא פחותה ולא
יתרה והיא התורה הנמצאת בידינו בין קודם בוא נביאיהם
בין אחר בוא נביאיהם · ואפי' בספרים פסוקיה ומלותיה -
יש קבלה בידינו · ועוד אפי' אם לא תמצא ראיה לנו שהתורה
אשר בידינו היא שנתנה למשה בסיני אין לנו היזק בזה -
כי עליהם להביא הראיה כי הפורש והמבדיל עליו להביא -
הראיה ודבר ידוע שלא יוכלו להביא ראיה על זה · כי אם

בוא.

חקירה ב' פרק א'

ובזה המופתי שאמרנו הדברים אינם דברי השם יתחייב
שלא תהיה התורה דברי השם, כי דברי התורה מקושרים
זה בזה " ואם יהיה קצתן שקר מתחייב שיהיה כולן —
שקר חלילה, כי כל העולם מודים שהתורה אמת ואחר
שהיא אמת מתחייב שתהיה נצחית כמו שידעת. הנה
גם נודע לנו במופת שהתורה נצחית.

פרק ב' והנה אביא לך הראיות שנמצאו בכתוב על היות
נצחות התורה. כתוב בפ' (ואתחנן. ה' כ"ט)
והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את כל מצותי
כל הימים. ועוד כתוב שם ויצונו ה' לעשות את כל החקים
האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים. ועוד כתוב
בפ' עקב ואהבת את ה' אלהיך ושמרת משמרתו וחקותיו
ומשפטיו ומצותיו כל הימים. ועוד כתוב בפ' שופטי'
כי תשמור את כל המצוה הזאת לעשותה אשר אנכי מצוך
היום לאהבה את ה' אלהיך וללכת בדרכיו כל הימים.
והרב המלבי"ם פירש על אמר כל הימים. בלי הפסק
בינתים ~~כלומר~~ [illegible]. ובעל ס' [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] על ואמר שאמר המלך לפניו. הנה אחר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הנה [illegible] [illegible] [illegible]
הפסוקים יש לנו ראיה (ועוד) גדולה לנצחות התורה. וגם
תשובה [illegible] כי [illegible] אלו המלאכים [illegible] הקדמונים
[illegible] התורה. הנה מה יאמר לפסוק [illegible] [illegible]
וימי בניכם [illegible] ה' (לעולמי עד) לדורותיכם [illegible] כימי
השמים על הארץ. הנה הכתוב יאמר בפירוש כי כלה.

[illegible]
[illegible]

חקירה ב׳ פרק ב׳

הראית שמן קיום מצות תורת משה כקיום השמים והארץ-
וכן אמר הרב אהרן בה׳ נע׳ כימי כל ימי היות העולם קיים
וכן הוא דעת הרב המורה כמו שהראה למשה. וכן הוא –
דעת החכם המקובל-פלוסף רלב״ג ז״ל. וכן אמר ר׳ בחיי ז״ל
לתת להם כימי השמים על הארץ למדך הכתוב כי ארץ –
ישראל נתונה לישראל לעולם ואם יגלו ממנה עתידין לחזור
לתוכה שאין אומה ולשון מושיבין אותה ומחזיקין בה כי אם ישראל.
ועוד כתוב בפ׳ נצבים ושבת עד ה׳ אלהיך ושמעת בקולו ככל
אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל וכו׳. ואמר ושב ה׳ אלהיך
את שבותך ורחמך ושב וקבצך וכו׳. ובסוף הפרשה כתוב כי
תשמע בקול ה׳ אלהיך לשמור מצותיו וחקותיו הכתובה בספר –
התורה הזה וכתב מלאכי חותם הנביאים זכרו תורת משה
עבדי אשר צויתי אתו על׳ חו׳. וכתוב הנה אנכי שולח לכם
את אליה הנביא לפני בוא יום ה׳ הגדול והנורא. ונעים –
זמירות ישראל אמר דבר צוה לאלף דור. וכתב מפרשי –
ישראל שמאמר דוד עד דבר צוה לאלף דור. יורה על הדעת הראשון
כי ימי שנותינו בהם שבעים שנה והרוב שהיה אחרי הוליד־
כמו שהיה לפני הולידו ויהיו בשלשים ושנה אלף שנים אלף
דורות ולפי זה תהיה התורה נצחית עכ״ד. כי הנה לך ראיות
בארות מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים שמורות –
לנצחיות התורה. ותכלית טעמה יחזור להביא ראיות
מן השכל שמורות לנצחיות התורה.

פרק ג׳ ובאמר הואיל ותורת משה מחוברת על כי אלמנות
הנפש אם תמות, תורה אחרת לא יצא הרבו
לא תנצים

פנים אם שישתנית השלמות · אן שישתנה בעולם ממהבן ·
אן שיבא בו ית' תוספת ידיעה · ואחר שלא יתכן א' מב' אלו –
הפנים הנה מן השקר הוא להנתן תורת אחרת · ועוד אם תנתן
תורה אחרת א"א שלא תהיה על א' מג' דרכים · אם שתהיה –
גרועה ונגרעת ממנה · או שתהיה שוה לה · או שתהיה יתרה
ועודפת ממנה · וא"א שתהיה יתרה ועודפת ממנה מפני כי –
לפי דעת האומר שינתנה תורה אחרת עכ"פ יאמר כי האלה'
נתנה כדי להשלים בני אדם ולהטיב להם · ואם היא יתרה
מן הקודמת הרי לא השלים ולא היטיב להם אלא עשה להם
רע מאד מאד · וזה המאמר מבואר הנבלות והבטול · כי השית
לא יעשה רע כי אם טוב כי הוא טוב ועושה טוב · ואם יקשה
מקשה ויאמר כי לפי דעת חכמינו חכמי האמת ולפי דעת קצת
גדולי חכמי הפלוסופים הרע הוא קיור הפך העולם והקיום צריך
לפועל ואם השי"ת לא יפעלהו מי יפעלהו · התשובה אמת
כי השית' יעשה רעות לבני האדם וזה יסור מיסור · תורתנו –
כמו שהודיענו זה הרב' יצחק ערמאה ז"ל בפעט מגלת איכה
הנה עכו' אחר שלא יעשהו על לא חמס בכפיהם אלא עצ
העונש כדי להטיב לבני אדם הנה הוא טוב ולא רע כי מה–
שקדם התכלית הוא בעבור התכלית · א"כ הנה אם תהיה –
התורה הנתנת באחרונה יתרה ועודפת מן הראשונה הרי האל
ית' עשה רע גדול לבני אדם על לא חמס בכפיהם וזה עול
חלילה לאל מרשע ושדי מעול · ועוד אחרי שכל פעולותיו
ית' נמשכות אחרי החכמה אין יתכן לבטל ית' התורה –
השלמה ולתת תורה יתרה להרחיק דבקות האדם ממנו –
ית' כי אין צד חכמה בדרך זה · א"כ מן הנמנע הוא להנתן

תורה

תורה אחרת חסרה מן הראשונה · ואם יאמר אומר כי היא
שוה לה גם זה אי"א מפני כי אם היא שוה לה הרי לא תהיה
לה שני · א"כ אין יקראו לה תורת אחרת · ועוד אם —
האחרונה שוה לה הנה גם הראשונה תספיק למה שתספיק
האחרונה א"כ מה זאת עשה אלהים לבטלה ולפסלה ולתתן —
אחרת שוה לה · וזה פעל בטל · וכבר נתבאר במופת כי האל
לא יעשה פעל בטל · ואם יאמרו כי רצה כבר נתבאר
ג"כ שאין פעולותיו ית' נמשכות אחר הרצון גרידא אלא אחרי
הרצון והחכמה · כי לפי זאת האמונה יתחייבו לו חסרונות·
וכבר נתבאר במופת כי האל ית' מסולק מן חסרונות · הנה
נתבאר לך כי אי"א גם כן שתהיה האחרונה שוה לה · ואם
יאמר אומר אם לכן אלא החלק הג' ר"ל שתהיה עדיפה ומשובחת
ממנה גם זה אי"א מפני כי אם תהיה היא עדיפה מהראשונה
יתחייב להיות גם השכר הנמשך מהאחרונה עדיף מן השכר
הנמשך מן הראשונה · כי לפי חשיבות הפועל תהיה חשיבות
הפעולה ·· א"כ היה ראוי להיות בעלי האחרונה הצדיקים
והאהובים אצלו ית' יותר ויותר מבעלי התורה הראשונה · —
ואנחנו נראה הדבר בהפך גמור כי בעלי התורה הראשונה
בהיותם מקיימים מצותיה אין כל אומה ולשון יכולים לעמוד
כנגדם כי נרדפו מהם חמשה מאה ומאה מהם רבבה —
ירדפון תמיד עיני ה' אלהיהם בם מכל צרתם לא צר קוראים
אל ה' והוא יענה ושכינה שורה ביניהם · והענין הזה —
כלו בהפך לאחרים · ואם יכחיש המכחיש כל זה הענין
המורגש ויאמר אמת כי בעלי התורה האחרונה נכבדים
מבעלי הראשונה נאמר לו א"כ למה גדולי האחרונים —

אפי' המלך

חקירה ב׳ פרק ג׳

אפי׳ המלך הגדול שבהם מתאבק בעפר רגלי הראשונים —
ועושה להם כמה מיני כבוד והדור עצמן מספר. ואם נתבקש
ויאמר זה מפני שקיימו הראשונים תורתם והאחרונים עם
גודל מעלת תורתם לא ימצא מי שיקיימה. נשאל לו
בתחלה אם האל ית׳ יודע עתידות אם לא ועכפי׳ יאמר —
כי הוא יודע עתידות א״כ אחר שידע השם ית׳ כי לא —
ישלים רצונו ולא ימצא בעולם מי שיקיימה א״כ למה נתן
להם תורה לבטלה. וחלילה לנו להאמין כי הש״י יפעל —
פעולה לבטלה כי כבר נתבאר במופת כי הוא ית׳ לא
יעשה פועל בטל. וכן הכתוב אומר מה רבו מעשיך ה׳
כלם בחכ׳. ואם יקשה מקשה ויאמר שכמו שיתכן לצוות ית׳
צווי לכפרה אעפ״י שידע כי לא יקיים צווין כן יתכן זה ר״ל
לבטל התורה אשר ימצאו בעולם הזה מקיימים אותה
ולתת להם תורה אחרת אעפ״י שידע שלא ימצא בעולם מי
שיקיימה. התשובה בזה לא ראי זה כראי זה. כי אין ה־
ביר הכפרן צווי מאתו ית׳ שיוכל לקיימו ולהשלים עצמו
עד יזכה לו אותו הצווי שיקיים וישלים עצמו אעפ״י שידע
ית׳ שהוא לא יקיים אותו כדי שלא יהא פתחון פה לכופר
ביום הדין לומר שאני לא ידעתי רצונו ית׳. אבל בזה
אחרי שכבר נתן להם תורה מאתו ית׳ כדי להשלים האדם
ויש בעולם הזה שיקיימו אותה הנה אם יבטל אותה —
ויתן להם תורה אחרת אעפ״י שידע שלא ימצאו לה —
מקיימים הנה זה בלי ספק יהיה רע וחמס ופועל בהפך
רצונו ית׳. וכבר נתבאר במופת שהש״י לא יעשה רע —
וחמס ולא דבר בהפך רצונו ית׳ חלילה חלילה. א״כ הרי

נתבאר

חקירה ב׳ פרק ב׳

נתבאר בתוספת שמן הנמנע הוא שיבטל ית׳ תורתו שנתן —
כבר ויתן תורה אחרת במקומה · ונראה לי שהרבא מצווי —
הספרן יודע המנע תורה אחרת מפני שאחר שרצונו ית׳ —
להשלים האדם ולא יחפוץ מות הרשע הנה היה מונה —
לכפות אותו הדבר שימצא מקור צווי ית׳ והיה והיה נשלם
בזה הפעם · ואחרי שלא יצוה לנו ית׳ אלא אותו הדבר שאינו
מקיימו אעפ״ שידע ית׳ שאין מקיימין הנה זה מורה שאין שם
דבר שיהיה מקור צווי ית׳ · וסוף דבר אא׳ שתהיה תורה —
אחרת חוץ מהתורת משה רועה ולא תהיה חסרה ממנה —
כמש״ הרב מורה צדק ז״ל בח״ב בפ׳ לט׳ כי הדבר השלם —
בתכלית מה שאפשר במינו אא׳ שימצא זולתו אלא חסר מן
השלמות ההוא אם בתוספת אן בחסרון במזג השוה אשר
הוא תכלית שווי המין ההוא כי כל מזג יוצא מן השווי —
ההוא יהיה בין חסרון אן תוספת כן הענין בזאת התורה
כמו שנתבאר משוויה ואמר חקי׳ ומשפטי׳ צדיקים וכבר
ידעת שענין צדיקים שוה מבל · ונראה לי שהדרשה הגדולה
למה שתורתנו האלהית נתנה בשבוע שאין שבוע למעלה —
הימנו היא מה שאמר הכתו׳ לאהבה את ה׳ אלהיך ללכת
בכל דרכיו ולדבקה בו · ואחר שתכלית תורתנו להיותנו
דבקים לאל ית׳ ואין תוספת לזה הנה אם תנתן תורה —
אחרת אפי׳ בתוספת ממנה תהיה לבטלה · כי אחרי —
שהתכלית מהתורה היא הדבקות וכבר תספיק לזה הראשונה ·
הנה אם תנתן תורה אחרת בחסרון ממנה לא יצא הענין
משני פנים · וכבר נתבאר כי שניהם בטלים · סוף דבר
הנה נודע לנו במופתים נאמני׳ שמן הנמנע הוא לבטל

ית׳ תורתו

6

חקירה ב פרק ג

י"ג תורתו שנתן כבר ולא תהיה אחרת במקומה · ודע זה והבינהו
היטב כי הוא נכבד · וכן אמר הר"ר אהרן בעל עץ חיים נ"ע
בפ' וזאת הברכה ז"ל והואיל והתורה משוררת על שלמות –
הנפש אם תנתן תורה אחרת עכ"פ תהיה מחולפת ממנה ולא
היות שני דברים. מחולפים שווי היחס לדבר א' ונעלם במה שהיה
אפשר אל היחס לא קצר יד היכולת מלהורות מכלל שאין
שם דבר אחר במקום התורה · ולא עוד אלא שאם היה –
עתיד להנתן תורה אחרת לא היה ראוי לכלול שום תקון
מזמן · העתיד. והואיל וכללה התורה מה שהיה מן התקון
בזמן העתיד מכלל לא תנתן תורה אחרת · עכ"ל שפתי ישן ∴
וצריך לדעת כי מצות התורה נחלקות לד' כללים כמו –
שחלקן הרב מורה צדק ז"לה"ה בס' המורה בחלק ג
בפרק לה' – והנה אכתבם לך בזה קצור הרב ז"ל הכלל הא'
כולל המצות אשר הם דעות שרשיות והם אשר ספרם –
הרב ז"ל בהלכות יסודי התורה · ומן הכלל הזה ענין התשובה
והתענית · הכלל הב' כולל המצות התלויות באסור ע"ז –
והם אשר מנאם הרב ז"ל בהלכות ע"ז ותועלת זה הכלל
ג"כ ידועה · הכלל הג' כולל המצות התלויות בתקון המדות
והם אשר ספרם הרב ז"ל בהלכות דעות · ותועלת זה
הכלל חברת בני אדם, וקבוצתם אשר הוא הכרחי –
לסדור בני אדם ∴ הכלל הד' כולל המצות התלויות –
בצדקות ובהלואות ובמתנות ומה שנמשך עמהם –
כערכים וחרמים ודיני המלוה והעבדים והם אשר –
מנאם הרב ז"ל בס' זרעים מלבד הכלאים והערלה –
ותועלת זה הכלל ידועה ∴ הכלל הה' כולל המצות

התלויות

התכונות בתנועת הגלגל והחמה וזה אשר בכלם רוב הם
נעימים · ותועלת זה הכלל גם ידועה ·· הכלל הז' כולל המצות
התלויות בדיני ממונות כדין גנב וגזלן ודין ערבים ונאמנים —
וזה רוב מה שספר הוא בס' שופטים · ותועלת זה הכלל —
מבוארת שאם לא ישפט השופט והחכם לא יסתלק מן העולם
פנים ולא יסתלק יושב בארץ ·· הכלל הח' כולל דיני ממון —
התלויים בעסק בני אדם קצתם עם קצתם בהלואה והשכירות
והפקדונות והמקח והממכר והיוצא באלו והירושות ומה הבת
וזה המצות אשר ספרם נ"ל בס' נזיקין ומשפטים · ותועלת זה —
הכלל ידועה כי ההשתתפות בממון הכרחי לבני אדם בכל
בכל מדינה ואי אפשר בלי נתינת דבר יושב באלו העסקים —
והשטרות שאנו מושל ·· הכלל הט' הוא כולל מצות הימים
הידועים כגון שבתות וי"ט והם אשר ספרם הוא בספר
זמנים ·· והתורה ביארה תועלת כל אחד מהם עצמה
ספרו ויש הוא לאדם על דעת אמת או תועלת גוף
או לשניהם יחד ·· הכלל הי' כולל שאר העבודות הכללות
המעשיות בתפלה וקרית שמע ושאר מה שספרם נ"ל בס' אהבה
מלבד המילה · ותועלת זה הכלל היא מבוארת שהוא כלו —
מעשה שמחזקים הדעות באהבת השם ומה שצריך —
שיאמן בו ושיוחס אליו ·· הכלל הי"א כולל המצות התלויות
במקדש בכליו ומשרתיו וזה המצות אשר ספרם הוא נ"ל
בס' עבודה · ותועלת זה הכלל בהקדים ממנו ·· הכלל הי"ב
כולל המצות התלויות בקרבנות וזה רוב המצות אשר —
ספרם נ"ל בס' עבודה ובס' קרבנות ·· ותועלת זה ה—
הכלל גם בהקדים ממנו ·· הכלל הי"ג כולל המצות —

התלויות